

Bruno Verhelst (1839-1918)

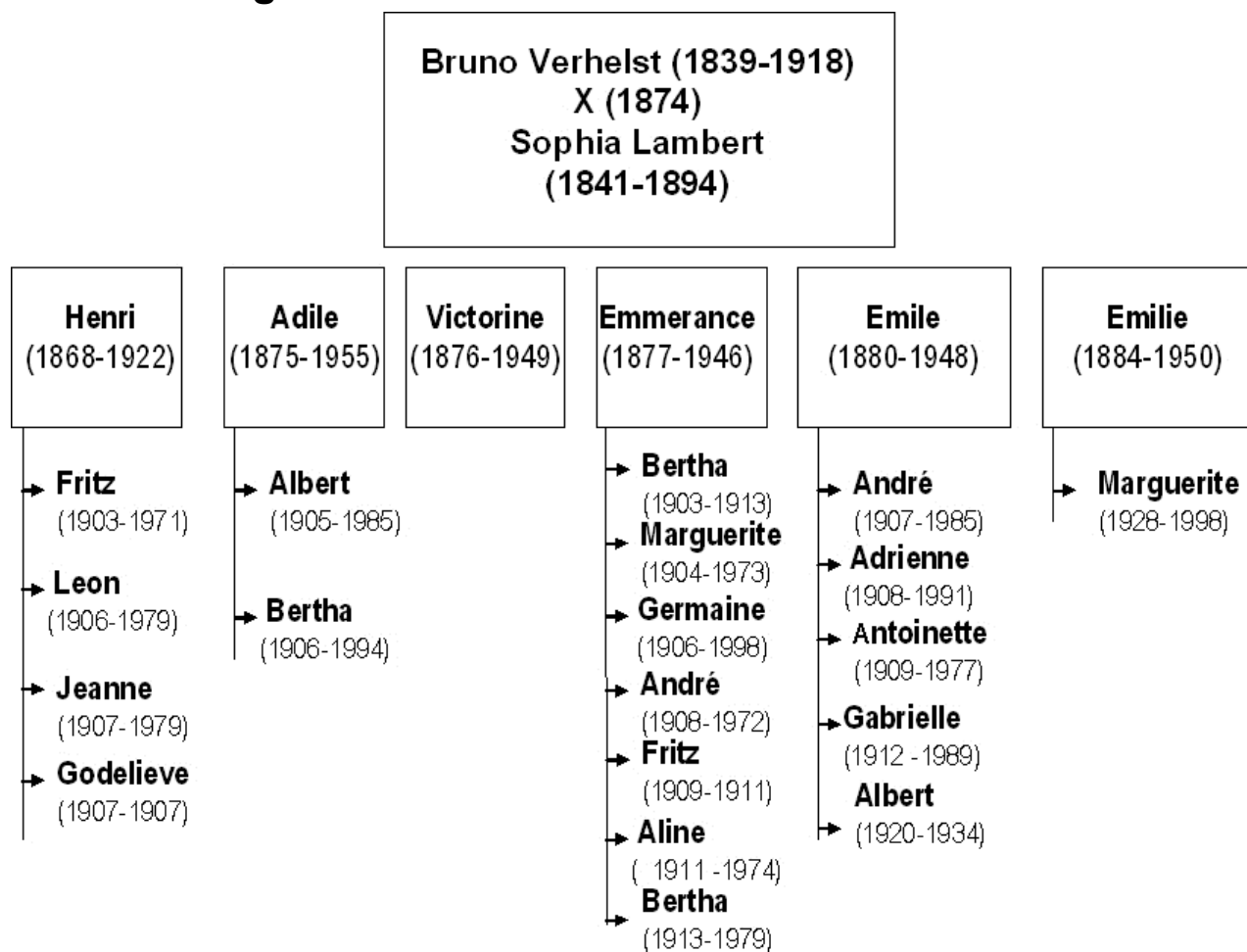
Inhoudstafel

1. Inleiding	2
2. Schuyverskapelle (1874-1898)	4
2.1 Het gezin Verhelst-Lambert.....	4
3. Tielt (1898-1916)	6
4. Oostrozebeke	6
4.1 Gezin Bruno Verhelst- Sophia Lambert	10
4.2 Bevolkingsregisters.....	10
5. Bronnen	12
5.1 Medewerkers	12
5.2 Bibliografie	12
Bibliografie	12

Lijst van illustraties

<i>illustratie 1: Overzicht kleinkinderen Bruno Verhelst .....</i>	<i>2</i>
<i>illustratie 2: Geboorteakte Bruno Verhelst (1839).....</i>	<i>3</i>
<i>illustratie 3: Bruno Verhelst in de militielijst van Wingene (1859) .....</i>	<i>4</i>
<i>illustratie 4: Kepie van een kantonnier voor WO I.....</i>	<i>5</i>
<i>illustratie 5: Bidprentje Sophia Lambert.....</i>	<i>7</i>
<i>illustratie 6: Bidprentje Bruno Verhelst .....</i>	<i>7</i>
<i>illustratie 7: Overlijdensakte Bruno Verhelst.....</i>	<i>7</i>
<i>illustratie 8: Bruno Verhelst (1915) .....</i>	<i>8</i>
<i>illustratie 9: Overlijdensakte Sophia Lambert (1894).....</i>	<i>9</i>

1. Inleiding

illustratie 1: Overzicht kleinkinderen Bruno Verhelst
bron: genealogisch onderzoek Jan Verhelst

In onze poging het nageslacht van Bruno Verhelst en Sophia Lambert te beschrijven, besteden we nu even aandacht aan “stamvader” Bruno Verhelst.

Bruno Verhelst werd op 23 mei 1839 geboren te Wingene. Zijn ouders hadden zes kinderen, 3 jongens en 3 meisjes. Net zoals zijn vader zou Bruno eerst en vooral het beroep van “houtzaeger” uitoefenen.

Het geslacht Verhelst, dat gekend is tot in het begin van de 17de eeuw, gaat terug tot Rolandus Verhelst in Wingene, die het zelfs tot burgemeester bracht in 1635. Gedurende tweehonderd jaar bleef de familie in Wingene, totdat Bruno besloot Wingene te verlaten voor het nabijgelegen Schuiferskapelle.

Voor een gedetailleerde studie van deze stam van de familie Verhelst, en achtergrond rond Schuiferskapelle, verwijzen we naar ons standaard werk over de familie Verhelst¹.

¹ Verhelst Jan, “*Henri Verhelst (1868-1922) en Mathilde Braet (1864-1940) 100 jaar getrouwd*”, eigen uitgave, Mortsel, 2002.

Bruno Verhelst

1° 93

Hiermee achtien honderd negenen dertig
den vierentwintigsten Mey, ten vier ueren
namiddag, Voorz Jan Baptiste Sergier Burge-
meester Amptenaar van den Burgerlyken Stand der
Simeente Kantonsdag Wingene Kantone Pruysseler
provincie Westvlaenderen, Is verschenen JOHANNES
Verhelst werkmans oud negen en dertig Jaeren, ge-
booren en woonende te Wingene, den welken ons heeft
vertoerd een kind van het mannelijc geslacht alhier
gebooren gisteren ten tien ueren Savonds van hem
komparant en van Marie Theresia francoys
zijne huysvrouw spinster oud negen en dertig Jaeren gebooren
en woonende te Wingene, en den welken heeft ver-
klarende twiellen geveert den voornamen van Bruno. Dit
alles gedaen ten byzjn van Jan Van hove slachter oud
acht en dertig Jaeren en Dieter Werman werkmans oud
vyf en veertig Jaeren, beyde woonende te Wingene, die met
dese komparant verklaerd hebben niet te konnen schry-
ven door onkunde. Nu gedaene Voorlezing
Jan Verhelst
B. Sergier

illustratie 2: Geboorteakte Bruno Verhelst (1839)

bron: gemeentearchief Wingene

In 1859 vinden we Bruno terug op de militielijsten van zijn geboortedorp Wingene, dat jaar wordt hij 20.

Numéro du tirage.	Renseignements sur les personnes qui ont concouru au tirage; extrait de la liste alphabétique de la commune.				Renseignements
	1° Nom; 2° Prénoms; 3° Surnom ou sobriquet, s'il est connu.	DATE de la NAISSANCE. — 1 Jour; 2 Mois; 5 An.	LIEU DE NAISSANCE ET RÉSIDENCE PERSONNELLE DE celui qui a concouru au tirage. Nom, prénoms et demeure du père, de la mère et du tuteur, si les mère et père sont décédés.	PROFESSION. 1° De celui qui a concouru au ti- rage; 2° Du père; 3° De la mère, si le père est décédé; 4° Du tuteur, si les père et mère sont tous deux dé- cédés.	SIGNALEMENT de L'INSCRIT.
91	1 Verhelst 2 Bruno	1 23 2 mai 3 1839	Ne à Wingene Canton Province de la Flandre demeurant à Wingene fils de Jean et de Françoise demeurant à ou pupilla de demeurant à	Scieur de long 2 3 4	Mètres - 1 Millimètres } 80 visage oval front oval yeux petits nez retroussé bouche grande menton petit cheveux châtains sourcils marques particulières :

illustratie 3: Bruno Verhelst in de militielijst van Wingene (1859)

Als beroep wordt opgegeven 'Scieur de long' = een plankenzager. Hij is 1,58 meter groot, heeft een ovaal gezicht, blauwe ogen, kleine neus, en een grote mond. De rest van het "signalement" is onleesbaar.

Op 26 februari 1859 wordt genoteerd dat hij goedgekeurd is voor de dienst.

2. Schuyverskapelle (1874-1898)

2.1 Het gezin Verhelst-Lambert

Bruno leert Sophia Lambert (°1841) kennen, en ze huwen in 1874. Ze vestigen zich in Schuyverskapelle. Het bevolkingsregister geeft echter geen straat noch huisnummer.

Bruno Verhelst is op dat moment een "houtzaeger".

Toen Bruno huwde met Sophia, had ze reeds een "voorkind", *Henri*, die totdan gekend was als **Henri Camille Lambert**, geboren in 1868. Op hun huwelijksakte uit 1874 wordt Henri erkend als zijnde hun kind, en hij wordt vanaf dan **Henri Camille Verhelst**².

Er worden nog 5 kinderen geboren: drie jongens en twee meisjes:

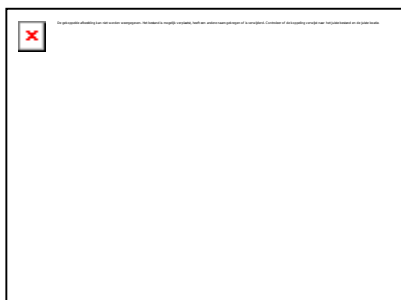
1. **Adile** (1875), die later "gendarm" zal worden en zich in het Gentse vestigt
2. **Victorine** (1876), die later als meid en femme de chambre zal werken bij rijke families in het Brusselse.
3. **Emmerance** (1877), die later met neringdoener Camille Le Couter trouwt, en

² Of Bruno wel degelijk de biologische vader is hebben we niet kunnen achterhalen.

een nageslacht van zelfstandigen en kleine ondernemers voortbrengt.

4. **Emiel** (1880), die schrijnwerker wordt, en zal emigreren naar de USA, maar tien jaar later terugkeert.
5. **Emilie** (1884), een minder valide.

Omstreeks 1880 wordt hij “*kantonnier van Bruggen en Wegen*”, en staat hij in voor het onderhoud van beken en grachten in zijn kanton. Sophia Lambert staat genoteerd als kantwerkster.

Een kantonnier is een ambtenaar die erop toeziet dat mensen de grachten, beken, en eventueel straten die aan hun eigendom grenzen, onderhouden zoals hen wettelijk is opgelegd.³

illustratie 4: Kepie van een kantonnier voor WO I.

bron: E-bay⁴

Een kantonnier is blijkbaar iemand met een zekere functie, die aan het publiek kenbaar wordt gemaakt door het dragen van een kepie.

De kinderen groeien op. Henri, begint als dertienjarige loopjongen bij een ingenieur van Bruggen en Wegen. Deze laatste ziet wel iets in dat intelligent manneke, en geeft hem de kans bij te studeren. Met hard werken en studeren wordt de jongen eerst hulplandmeter, dan landmeter en later werfleider of conducteur.⁵ In 1881 is hij alleszins een "loopjongen", in 1894, kantoorbediende, en 1902 toezichter van werken.⁶

Sophia Lambert overlijdt op 1 februari 1894, 53 jaar oud, de reden van het vroegtijdig overlijden is niet gekend. Emiel bekwaamt zich in het vak van schrijnwerker, en de meisjes Victorine en Emmerance blijken kantwerkster⁷ te zijn.

Waarschijnlijk hebben ze de stiel geleerd van hun moeder, en zetten ze die arbeid voort om het gezinsinkomen wat aan te vullen.

2.1.1 Kantwerk als bijkomend inkomen..

In zijn licentiaatverhandeling⁸ stelt Ronny Gobyn vast dat de thuisarbeid “kantwerken” rond 1900 in Tielt nog veel wordt gedaan. Tellingen op basis van het bevolkingsregister van 1900 tonen dat 1160 mensen “kantwerkster” als beroep aangeven.

Gobyn had geen hoge dunk van het kantwerk als inkomen:

P 131:

Het feit dat de vrouwen steeds bereid waren zich voor zo'n hongerloon krom te

³ Je had blijkbaar kantonniers van gemeenten, doch ook van Bruggen en Wegen. Zij hadden een zekere “politie” bevoegdheid.

⁴ met dank aan Jeannine Heytens en aan **Maria Depypere**, Hoofdassistent, Departement Mobiliteit en Openbare Werken, Afdeling Wegen en Verkeer West-Vlaanderen, Markt 1 -8000- Brugge.

⁵ Grafrede van dhr Pickery bij het overlijden van Henri Verhelst in 1922.

⁶ 1894: overlijdensakte van Sophia Lambert vermeldt het beroep van Henri, die getuige is. In 1902 wordt het beroep vermeld op de huwelijksakte.

⁷ Bevolkingsregister Schuiferskapelle 1892-1900, pagina 174, zonder straat en huisnummer; Geraadpleegd door Lucien Ailliet.

⁸ Gobyn, Ronny, “*Tielt na de grote crisis*”, *bijdrage tot de studie over transitie en stagnatie in Vlaanderen, 1862-1914*. Licentiaatverhandeling R.U.G, 1978-1979, heruitgegeven door de Roede van Tielt.

werken, wees op de armoedige situatie waarin ze zich bevonden. Elke kleine bijdrage die iemand uit het gezin in staat was te verdienen, was broodnodig. Het is trouwens algemeen aanvaard dat de graad van kantarbeid bij de vrouwen een meter was voor de armoede van de bevolking.

P209:

Vele mensen kwamen tot het inzicht dat er meer te verdienen was met het openhouden van een kleine herberg dan met zich krom te werken op het land of achter het kantkussen voor een schamel loon.

P 231:

Om te overleven dienden alle leden van het arbeidersgezin mee te zwoegen, kinderarbeid was legio en de kantnijverheid -exponent voor armoede- haalde te Tielt de hoogste graad van tewerkstelling voor heel België.

61 procent van de gezinnen moesten in 1900 geen belasting betalen, en moesten als arm worden aanzien.

2.1.2 ... toegepast op het gezin Verhelst-Lambert

Rond 1900 had vader Bruno een inkomen als “kantonier van Bruggen en Wegen”, een ambtenaar die instond voor het onderhoud van grachten en beken.

- Zijn zoon Henri (26) was een bediende,
- De dochters Victorine (24) en Emmerance (23) waren kantwerksters,
- De zoon Emiel (20) was timmerman.

Het loon van de dochters moet waarschijnlijk aanvullend zijn geweest.

3. Tielt (1898-1916)

In november 1898 verhuist het ganse gezin van Schuiferskapelle naar Tielt, en gaat wonen op de Haaghoek nr 27⁹, behalve broer Adile, die blijkbaar in mei 1899 als “gendarm” naar Gent verhuist.

De 20ste eeuw kondigt zich aan met huwelijken van de zonen en dochters. In de eerste vijf jaar huwen **Henri, Adile, Emmerance en Emile** tussen 1900 en 1905. Victorine huwt niet, en begint haar carrière in 1904 in het Brusselse.

Bruno is waarschijnlijk op pensioen gegaan rond zijn 65ste, dus 1904 en blijft in Tielt wonen tot 1916.

4. Oostrozebeke

In 1916 verhuist Bruno Verhelst naar een bejaardenhuis in Oostrozebeke, waar hij op 5 mei 1918 overlijdt. Hij heeft het einde van de eerste wereldoorlog niet meer meegemaakt.

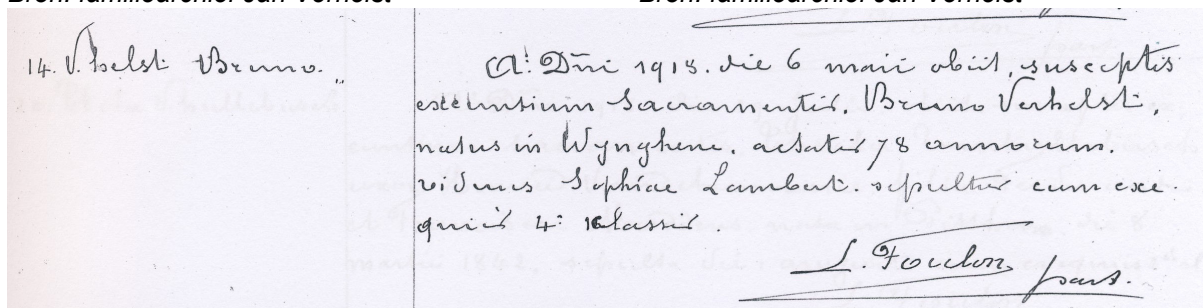
⁹ De Haaghoek is gelegen buiten de stadskern, tussen de baan Tielt-Deinze en de Poelberg.

illustratie 5: Bidprentje Sophia Lambert
Bron: familiearchief Jan Verhelst

illustratie 6: Bidprentje Bruno Verhelst
Bron: familiearchief Jan Verhelst

illustratie 7: Overlijdensakte Bruno Verhelst

Bron: Moderne Parochieregisters Marialoop

Met dank aan Fons Das. Marialoop is een parochie, die gelegen is op verschillende gemeenten: Meulebeke, Tielt en Oostrozebeke. Vermoedelijk stond het bejaardenhuis op grondgebied Oostrozebeke.

*illustratie 8: Bruno Verhelst (1915)
Bron: familiearchief Jeannine Heytens*

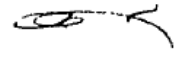

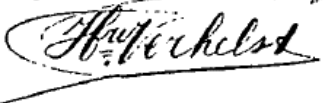

Gleijghend

Een jaers achttien maanden, na en negentien den twaalen Februaris om
 twee uur voormiddag, voor ons, Edooude Louis Devoiler, schepen, geadjuncte
 vordeneren van den burgermeester der gemeente Schuyffers Kapelle, provincie
 West-Vlaanderen zyn verscheenen. Bruno Verhelst waltkenne, van vier en vyftien
 jaers en Bourgeois Verhelst, hantwerkers, oud vyf en twintig jaers beide wone
 der te Schuyffers Kapelle, den eerste echtgenoot den tweeden zoon van de overleden
 mevrouw genoemd Deruelle ons verblevende dat Sophia Lombert, wordt
 veruurd die in vyftien jaers geboren te Ghent en woneende te Schuyffers Kapelle
 echtgenote van Bruno Verhelst voornoemd, mien de jongste ongenemde kinderen van
 beide overleden men Augustinus Lambert en van Brenda Van Scherckhoven is overleden,
 gesteren in hare woning Heuvelstraat. Welken alle drie dachtlyk oogenomde
 ten gescrevenen te Schuyffers Kapelle, en heeft den eerste verscheenen waltkenne
 door omkonden met te kennen te hebben den tweeden verscheenen heeft sekeren van
 geadjuncte woorde met ons gesproken.

Ph. De Guldere

illustratie 9: Overlijdensakte Sophia Lambert (1894)
 bron: stadsarchief Tielt

4.1 Gezin Bruno Verhelst- Sophia Lambert

Bruno Verhelst, °23-05-1839 in Wingene, +05-05-1918 in Marialoop, beroep: kantonniër bruggen & wegen. Getuigen aangifte geboorte: *Jan Van Hove, slachter, oud achtendertig jaeren, en Pieter Herman, werkmán oud vijfenveertig jaeren, beyde wonende te Wyngene, die met den komparant verklaerd hebben niet te konnen schrijven door onkunde.* Hij is geh. met **Sophia Lambert**, gehuwd 02-09-1874 in Schuyverskapelle, °21-05-1841 in Tielt, (dochter van Augustin Lambert en Amelia Van de Kerckhove) +01-02-1894 in Schuyverskapelle, beroep: kantwerkster.

- I. **Henri Camille Verhelst**, ook bekend als Henri Camille Lambert, °01-06-1868 in Schuyverskapelle, +16-05-1922 in Willebroek. Hij is geh. met **Mathilde Braet**, gehuwd 13-09-1902 in Tielt, °16-09-1864 in Tielt, (dochter van Dominicus Braet en Virginie Coussens) +10-05-1940 in Willebroek.
- II. **Adiel Verhelst**, ook bekend als Adilus Gustavus Verhelst, °24-06-1875 in Schuyverskapelle, +21-06-1955 in Gent, beroep: gendarm. Hij is geh. met (1) **Marie Meulijzer**, ook bekend als Maria Emma Meulijzer, gehuwd 10-12-1903 in St Martens-Lierde, °25-06-1870 in Sint Martens-Lierde, (dochter van Charles Louis Meulijzer en Rosalie Van Wielendaele) +31-07-1906 in De Pinte. Hij is geh. met (2) **Irma Stansens**, gehuwd 24-04-1907 in De Pinte, °23-11-1880 in Machelen-a-Leie, (dochter van Franciscus Stansens en Virginie De Kee) +22-06-1968 in De Pinte.
- III. **Victorine Verhelst**, °30-08-1876 in Schuyverskapelle, +03-07-1949 in Tielt, beroep: gouvernante, meid, femme de chambre
- IV. **Emerantiana Maria Verhelst**, °05-10-1877 in Schuyverskapelle, +31-03-1946 in Tielt, wonend 22-11-1898 in Tielt. Zij is geh. met **Camiel Le Couter**, gehuwd 06-11-1902 in Tielt, °03-04-1878 in Schuyverskapelle, (zoon van Sidonie Le Couter) wonend 06-11-1896 in Tielt, beroep: velomaker, +22-10-1951.
- V. **Emiel Verhelst**, °22-02-1880 in Schuyverskapelle, +27-12-1948 in Astene, beroep: meubelmaker/verkoper.
  - a. Hij is geh. met (1) **Elodie Van der Meeren**, ook bekend als Elodia Romania Anna Van der Meeren, gehuwd 04-05-1905 in Tielt, °21-03-1883 in Tielt, (dochter van Constantinus Van der Meeren en Romania Boeckeaert) +22-10-1921 in Tielt, beroep: 04-05-1905 bottienstikster.
  - b. Hij is geh. met (2) **Charlotte Emilie Blomme**, gehuwd 24-04-1930 in Detroit, Michigan, USA, gescheiden 08-03-1934 in Detroit, Michigan, USA, °21-08-1879 in Kortemark, (dochter van Bruno Blomme en Marie Gadeyne) +16-01-1962 in Grosse Point, Michigan, USA.
  - c. Hij is geh. met (3) **Maria Marguerite Cleppe**, gehuwd 14-11-1934 in Sint-Amandsberg, °23-06-1879 in Tielt, (dochter van Henri Cleppe en Maria Verhaeghe).
- VI. **Emilie Verhelst**, °16-05-1884 in Schuyverskapelle, +15-10-1950 in Wingene. Zij is geh. met **Leopold Neiryck**.

4.2 Bevolkingsregisters

De opzoekingen in de bevolkingsregisters van Schuiferskapelle en Tielt werden gedaan door **Lucien Ailliet** van FV Tielt, waarvoor hartelijk dank !

4.2.1 Schuiferskapelle

4.2.1.1 Schuiferskapelle: Bevolkingsregister 1886 – 1892 -

p. 85:

geen straten of huisnummers vermeld !!

1. Verhelst Bruno °Wingene 23.05.1839, werkmán, ux. Lambert Sophie
2. Lambert Sophie °Tielt 21.12.1842, kantwerkster
3. Verhelst Henricus Camille °Schuiferskapelle 1 juni 1868
4. “ Adilus Gustavus ° “ 24 juni 1875
5. “ Victoria ° “ 30 aug. 1876
6. “ Emerentia Maria ° “ 5 okt. 1877
7. “ Emiel ° “ 22 febr.1880
8. “ Emelie ° “ 17 mei 1884

Geen verdere vermeldingen.

4.2.1.2 Schuiferskapelle: Bevolkingsregister 1892 – 1900 - p. 174 :

noch straat, noch huisnr.

1. Verhelst Bruno, werkman, verhuist met zijn gezin naar Tielt op 16 nov. 1898, uitgenomen nr. 4
2. Lambert Sophie, kantwerkster, +febr. 1894
3. Verhelst Henricus Camille, schrijver
4. Verhelst Adile Gustavus, werkman, soldaat, gendarm: naar Gent op 24.05.1899.
5. Verhelst Victoria, kantwerkster
6. Verhelst Emerentia Maria, kantwerkster
7. Verhelst Emiel, timmerman
8. Verhelst Emelie

4.2.2 Tielt

4.2.2.1 Tielt: Bevolkingsregister 1881 – 1900

- p. 286 Haeghoek nr 27

Ingeschreven te Tielt 22 nov. 1898, komende van Schuiferskapelle

1. Verhelst Bruno, wedn. v. Sophie Lambert
2. “ Henri Camille, schrijver
3. “ Victoria, werkvrouw, naaister
4. “ Emerentia Maria, kantwerkster
5. “ Emiel, timmerman
6. “ Emelie

4.2.2.2 Tielt Bevolkingsregister 1900-1910, blz 1200

mail van Lucien Ailliet 21/10/2010:

In het bevolkingsregister nr. 5, blz. 1200 vond ik wat volgt:

1. **Bruno Verhelst:** zoon van Joannes (van Wingene) en Francoys Maria Theresia (van Wingene).
  - a. Van Schuiferskapelle naar Tielt: 22 nov. 1898.
  - b. Woont op 7 april 1905 op de 6^e wijk, nr 94. Hij is landwerker.
  - c. Verhuist op 17 januari 1916 naar Oostrozebeke, Thieltsestraat, 12.
  - d. Overleden in Oostrozebeke 5 mei 1918.
2. **Henri Camille Verhelst:** X Tielt 13 sept. 1902 met Braet Mathilde Marie. Toezichter van openbare werken. Klasse 1889, nr 247. Woont op 13 sept. 1902: Markt, 14 te Tielt.
3. **Victorine Verhelst,** naaister, verhuist van de Haeghoek nr. 37 (in vorige register is dat nr 27 !) in Tielt naar 'Watermael-Boitsfort', chaussée de la Hulpen nr. 73.
  - a. datum van aangifte van vertrek: 27 januari 1904
  - b. datum van schrapping: 3 febr. 1904
4. **Emerentia Maria: Verhelst:** X Tielt, 6 nov. 1902 met Le Couter Camille. Woont na huwelijk: Tielt, 7e wijk nr 30.
5. **Emiel Verhelst :** klasse 1900, nr 277, Cie spécial du genie. Schrijnwerker. X Tielt, 4 mei 1905 met Elodie Vandermeeren. Woont op 4 mei 1905 te Tielt, Hoogstraat nr 36
6. **Emilie Verhelst:** woont te Tielt, Vijverstraat nr 32 (zonder datum)

5. Bronnen

5.1 Medewerkers

Lucien	Ailliet	Tielt	FV medewerker Tielt, deed opzoeken in het archief van Tielt
Jeannine	Heytens	Maldegem	Familielid, bezorgde foto's
Hannes	Vanhouwaert	Tielt	Stadsarchivaris, bezorgde digitale kopie van de overlijdensakte van Sophia Lambert
Greet	Verhelst	Oud-Turnhout	Mijn zus, taalkundig nazicht van deze tekst

5.2 Bibliografie

Bibliografie

- **Gobyn, Ronny**, *“Tielt na de grote crisis”, bijdrage tot de studie over transitie en stagnatie in Vlaanderen, 1862-1914*. Licentiaatsverhandeling R.U.G, 1978-1979, heruitgegeven door de Roede van Tielt.
- Eigen verwante publicaties:
  - **Verhelst Jan**, *“Henri Verhelst (1868-1922) en Mathilde Braet (1864-1940) 100 jaar getrouwd”*, uitgave in eigen beheer, Mortsel, 2002.
  - **Verhelst Jan**, *“Verhelsten uit Tielt emigreerden in de jaren twintig naar Detroit, Michigan”*, uitgave in eigen beheer, Mortsel, 2007.
  - **Verhelst Jan**, *“De story van Adrienne Verhelst(1908-1991)”*, uitgave in eigen beheer, Mortsel, 2011.

Mortsel, 8 oktober 2013.
Jan Verhelst